

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/3/2017
Identifikačné číslo spisu:	6814203172
Dátum vydania rozhodnutia:	31.01.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Janka Cisárová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:6814203172.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu N., so sídlom podnikania v L., IČO: XX XXX XXX, zastúpeného JUDr. Pavlom Gombosom, advokátom so sídlom v Košiciach, Letná 45, proti žalovanému Q. bývajúcemu v S. zastúpenému Mgr. Mariánom Jankovičom, advokátom so sídlom v Revúcej, Bernolákova 151/9, o určenie neplatnosti odstúpenia od zmluvy, vedenom na Okresnom súde Revúca pod sp. zn. 8 C 173/2014, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 29. júna 2016 sp. zn. 17 Co 266/2015, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaný má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Revúca (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 20. januára 2015 pod č. k. 8 C 173/2014-62 žalobu zamietol, žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť žalovanému trovy právneho zastúpenia 255,29 € do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Na základe výsledkov vykonaného dokazovania dospel k záveru, že nie je daný naliehavý právny záujem na určení neplatnosti odstúpenia od zmluvy o dielo, ktorého sa žalobca domáhal. Uviedol, že otázku (ne)platnosti odstúpenia od zmluvy súd posúdi ako predbežnú v inom už prebiehajúcim konaní, v ktorom sa rozhoduje o žalobe na plnenie, a to v konaní vedenom na tom istom súde pod sp. zn. 5 Cb 2/2013.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 29. júna 2016 sp. zn. 17 Co 266/2015 rozsudok okresného súdu potvrdil ako vecne správny. Stotožnil sa so skutkovými a právnymi závermi okresného súdu, osvojil si dôvody napadnutého rozsudku a v zmysle § 219 ods. 1, 2 O.s.p. na ne v celom rozsahu poukázal. Na zdôraznenie správnosti uviedol, že v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cb 2/2013 sa žalovaný od žalobcu domáha vydania bezdôvodného obohatenia po odstúpení od zmluvy o dielo; v zmysle § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka je bezdôvodným obohatením aj majetkový prospech z právneho dôvodu, ktorý odpadol; z uvedeného dôvodu bude preto pred rozhodnutím súdu vo veci samej nevyhnutné v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cb 2/2013 prejudiciálne posúdiť platnosť sporného odstúpenia od zmluvy o dielo; týmto posúdením budú žalobca a žalovaný ako účastníci

uvedeného konania (dnes strany sporu, pozn. dovolacieho súdu) viazaní a toto konanie odstráni stav právnej neistoty účastníkov konania ohľadne platnosti odstúpenia od zmluvy. Prípadné rozhodnutie o plnení v konaní sp. zn. 5 Cb 2/2013 vytvorí v zmysle ustálenej súdnej praxe prekážku rozhodnutej veci pre opätovné posudzovanie otázky platnosti sporného odstúpenia od zmluvy (nie je podstatné, že posúdenie tejto otázky nebude vyjadrené priamo vo výroku) a aj prípadné rozhodnutie o zamietnutí návrhu v konaní sp. zn. 5 Cb 2/2013 z dôvodu prejudiciálneho záveru o platnosti sporného odstúpenia od zmluvy bude záväzné pre žalobcu a žalovaného a ani v prípadnom inom konaní o inom nároku vychádzajúcom z právneho posúdenia ohľadne platnosti alebo neplatnosti odstúpenia od zmluvy o dielo v konaní sp. zn. 5 Cb 2/2013 by sa súd nemohol od tohto právneho posúdenia odkloniť. Za nesprávny označil názor žalobcu, že bez určenia neplatnosti sporného odstúpenia od zmluvy o dielo v prejednávanej veci mu chýba právny titul na uplatnenie prípadných iných nárokov. V súvislosti s touto argumentáciou uviedol, že prípadný nárok žalobcu, ktorý mieni uplatniť musí mať základ v hmotnom práve bez ohľadu na výsledok konania v prejednávanej veci. Uzavrel, že na posúdenie otázky platnosti odstúpenia od zmluvy by bolo potrebné vykonať totožné dokazovanie a keďže v prejednávanej veci sa nerieši žiadna právna otázka, ktorá by nemusela byť riešená aj v konaní sp. zn. 5 Cb 2/2013 je správny záver okresného súdu, že na požadovanom určení neplatnosti sporného odstúpenia žalovaného od zmluvy o dielo nemá žalobca naliehavý právny záujem ako procesný predpoklad úspešnosti tejto žaloby (§ 80 písm. c/ O.s.p).

3. Proti uvedenému rozhodnutiu odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, v ktorom navrhol napadnúť rozsudok zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzoval z § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 a 3 Civilného sporového poriadku (procesná úprava dovolania pri ustanovení § 421 je len ods. 1 a 2, pozn. dovolacieho súdu). Rozsudky nižších súdov považuje za nesprávne a vydané v rozpore so skutkovým a právnym stavom veci založené na predpokladoch, že sa v uvedenom prípade vyvoláva konanie, po ktorom by muselo aj tak nasledovať ďalšie konanie, teda, že tu určovacia žaloba neslúži potrebám praktického života a vedie k nárastu súdnych sporov. Poukázal na to, že súd vychádzal pri svojom rozhodnutí o nedostatku naliehavého právneho záujmu a hodnotil ho len na základe toho, že sa vedie konanie o vydanie bezdôvodného obohatenia po odstúpení od zmluvy, avšak nebral do úvahy, že zo samotného zmluvného vzťahu môžu žalobcovi vyplývať aj ďalšie nároky odvíjajúce sa od samotného výroku o uznaní neplatnosti odstúpenia zmluvy o dielo. Podľa jeho názoru v tomto prípade by rozhodnutie o neplatnosti odstúpenia od zmluvy o dielo odstránilo stav právnej neistoty žalobcu a vytvorilo by pevný základ medzi stranami sporu, pričom bude záväzné jednak pre žalobcu a žalovaného, a jednak aj pre rozhodnutia všetkých orgánov v prípadných konaniach, ktoré by riešili iné prípadné nároky strán sporu súvisiace s odstúpením od zmluvy o dielo - napr. nárok na náhradu škody a pod. V tejto súvislosti citoval niektoré časti z rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Obo 60/2012, 4 Cdo 56/2009 a 4 Obo 118/2008.

4. Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu navrhol jeho zamietnutie a uviedol, že medzi stranami sporu už došlo k porušeniu práva (žalovaný si už v inom konaní uplatňuje svoje nároky z tohto porušenia a nakoniec aj sám žalobca naznačuje, že si chce svoje nároky uplatňovať, čím aj sám uznáva stav, že k porušeniu práva už došlo) a určovacia žaloba za takéhoto stavu nemôže mať nijaký preventívny charakter a nemôže nijakým spôsobom poskytnúť ochranu pred porušením práva. Zastáva názor, že v danom prípade súd prvej inštancie a odvolací súd správne postupovali, keď dospeli k zhodnému záveru, že nie je daný naliehavý právny záujem na určení neplatnosti odstúpenia od zmluvy o dielo. Poukázal pritom na judikát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 3 Cdo 112/2004, ktorý bol uverejnený aj v časopise Zo súdnej praxe č. 6/2006 pod por. č. 81, str. 204-207 a dodal, že v predmetnej veci sa vôbec nejedná o nestabilnú judikatúru v posudzovaných právnych otázkach; dovolací súd je konštantný vo svojich rozhodnutiach v tom, že ak je možné riešiť ako prejudiciálnu otázku (ne)platnosti právneho úkonu, túto si súd nielenže môže, ale dokonca musí vyriešiť v spore o plnenie.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) dovolací súd uvádza nasledovné:

6. V danom prípade bolo dovolanie podané za účinnosti nového civilného procesného kódexu (po 1. júli 2016). Aj za účinnosti CSP treba dovolanie považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012).

7. Už v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 najvyšší súd opakovane vyjadril záver aktuálny aj v súčasnosti, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 357/2015, 4 Cdo 1176/2015, 5 Cdo 255/2014, 8 Cdo 400/2015). Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

8. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých sa môže táto výnimka uplatniť, nemožno v žiadnom prípade interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3 Cdo 319/2013, 1 Cdo 348/2013, 3 Cdo 357/2016, 3 ECdo 154/2013, 3 Cdo 208/2014). Narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím) musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti - to platí o všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch.

9. Naďalej je tiež plne opodstatnené konštatovanie, že ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 172/03].

10. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

11. Každé podanie (vrátane dovolania) posudzuje aj dovolací súd podľa jeho obsahu (Čl. 11 a § 124 CSP). Uplatnenie dovolacích dôvodov je plne v dispozícii strán konania. V danom prípade z obsahu podaného dovolania vyplýva, že žalobca prípustnosť podaného dovolania vyvodzuje z § 420 písm. f/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a zároveň vyvodzuje z ustanovenia § 421 ods. 1 CSP pre nesprávne právne posúdenie, ktoré vymedzil ako dovolací dôvod. V dovolaní dovolací dôvod podľa § 420 písm. f/ CSP nijak nekonkretizoval a ani z obsahu jeho dovolania nie je možné činiť záver akým konkrétnym nesprávnym procesným postupom súd znemožnil strane uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že

došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a dovolací dôvod spočívajúci v nesprávnom právnom posúdení tiež nevymedzil presne, neuviedol konkrétne, či prípustnosť dovolania uplatňuje podľa § 421 ods. 1 písm. a/ alebo § 421 ods. 1 písm. b/ alebo § 421 ods. 1 písm. c/ CSP.

12. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

13. Žalobca podľa obsahu dovolania (§ 124 ods. 1 CSP) prípustnosť podaného dovolania vyvodzuje z ustanovení § 421 ods. 1 písm. a/, b/ a c/ CSP. Uplatnenie dovolacieho dôvodu spočívajúceho v nesprávnom právnom posúdení veci podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP a súčasne podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP a podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP sa však vzájomne vylučuje; ich súbeh, resp. vzájomná kumulácia je vylúčená (viď napr. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 27/2017). Zásada, podľa ktorej dovolateľ nemôže uplatniť popri sebe viaceré, navzájom protichodné alebo logicky sa vylučujúce dôvody prípustnosti dovolania, sa neuplatňuje iba vo vzájomnom (horizontálnom) vzťahu ustanovení § 420 CSP a § 421 CSP, ale tiež vo vnútri týchto ustanovení [vo vertikálnom usporiadaní jednotlivých dôvodov prípustnosti dovolania v rámci toho istého ustanovenia (samostatne v rámci § 420 CSP a v rámci § 421 CSP)]. Preto sa dovolací súd pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzil na skúmanie prípustnosti dovolania len z hľadiska dovolacieho dôvodu, ktorý je v ustanovení § 421 ods. 1 CSP uvedený na prednejšom mieste, t. j. na dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP (v tomto smere porovnaj aj rozhodnutie veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 1 VCdo 2/2017).

14. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, by mal dovolateľ: a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť (a označením rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c/ uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená. Samotné polemizovanie dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

15. Pokiaľ procesná strana v dovolaní, prípustnosť ktorého vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, nevymedzí právnu otázku a neoznačí rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré riešia právnu otázku inak, ako ju riešil odvolací súd, dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na predpokladoch alebo domnienkach (ktorú otázku a ktorú rozhodovaciu prax mal dovolateľ na mysli); v opačnom prípade by jeho rozhodnutie mohlo byť neefektívne a nedosahujúce zákonom určený cieľ. V prípade absencie vymedzenia právnej otázky a nekonkretizovania podstaty odklonenia sa od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu nemôže najvyšší súd (na druhej strane) pristúpiť ani k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd; v opačnom prípade by uskutočnil procesne neprípustný bezbrehý dovolací prieskum priechiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj (konkrétne) cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 CSP.

16. V prejednávanej veci žalobca v dovolaní spôsobom zodpovedajúcim vyššie uvedeným kritériám (bod 14. a 15.) neuviedol v čom sa riešenie právnej otázky - (ne)existencie naliehavého právneho záujmu odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a ako by mala byť táto otázka správne riešená. V dovolaní síce dal do pozornosti rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 10. decembra 2009 sp. zn. 4 Obo 118/2008, z 13. decembra 2012 sp. zn. 2 Obo 60/2012 a z 22. septembra 2010 sp. zn. 4 Cdo 56/2009 a citoval niektoré časti z ich odôvodnenia týkajúce sa naliehavého právneho záujmu. Označenie uvedených rozhodnutí nenapĺňa pojem ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu tak, aby dovolateľ ním naplnil predpoklady vyplývajúce z § 421 ods. 1 písm. a/

CSP (najvyšší súd v rozhodnutiach sp. zn. 4 Obo 118/2008, sp. zn. 2 Obo 60/2012 konal a rozhodol ako súd odvolací; rozhodnutie sp. zn. 4 Cdo 56/2009 týkalo sa neplatnosti kúpnej zmluvy a naliehavý právny záujem súd posudzoval v súvislosti s porušením predkupného práva, pozn. dovolacieho súdu). V tejto súvislosti dovolací súd uvádza, že ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu je vyjadrená predovšetkým v stanoviskách alebo rozhodnutiach najvyššieho súdu, ktoré sú ako judikáty publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR (pozri Števček M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M. a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. BECK, str. 1382). Treba pripomenúť, že sama polemika dovolateľa s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Pokiaľ dovolateľ neoznačí ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, od ktorej sa podľa jeho názoru odvolací súd odklonil, dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na domnienkach (predpokladoch) o tom, ktorú otázku a ktorý judikát, stanovisko alebo rozhodnutie mal dovolateľ na mysli; v opačnom prípade by jeho rozhodnutie mohlo minúť zákonom určený cieľ. V prípade nekonkretizovania podstaty odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu nemôže najvyšší súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd; v opačnom prípade by uskutočnil procesne neprípustný bezbrehý dovolací prieskum priechiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj (konkrétne) cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 CSP (2 Cdo 203/2016, 3 Cdo 28/2017, 4 Cdo 14/2017, 7 Cdo 140/2017, 8 Cdo 78/2017, 8 Cdo 50/2017 a 8 Cdo 141/2017).

17. Vzhľadom na skutočnosť, že dovolateľ nevymedzil uplatnený dovolací dôvod spôsobom uvedeným v § 432 ods. 2 CSP, dovolací súd dovolanie podľa § 447 písm. f/ CSP odmietol.

18. Žalovaný bol v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešný (§ 255 ods. 1 CSP) a vznikol mu nárok na náhradu trov konania. O nároku na náhradu trov rozhodol najvyšší súd podľa § 453 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia dovolacieho súdu samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

19. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.